

Gačac (*Corvus frugilegus*)

foto: Erik Kartis

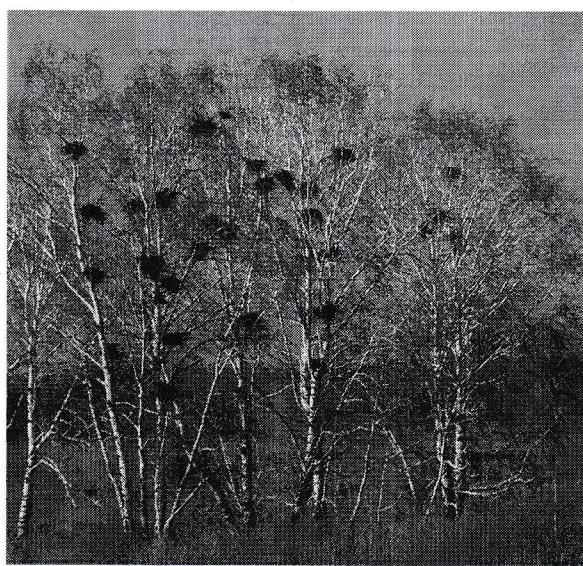

foto: Tatiana Bulyonkova

Gačac je kolonijalna vrsta vrane koja se gniježdzi u gradovima i hrani uglavnom na otvorenim poljoprivrednim staništima izvan grada te na nasipima i uz kanale rijeka. Primarno se hrane kukcima i drugim beskralješnjacima te sitnim kralješnjacima, a ljudskim se otpadom hrane samo povremeno tijekom zime na otvorenim odlagalištima otpada. Plaha su vrsta koja ne napada ljudе i druge životinje. U posljednjih se stotinjak godina povećao broj gnijezdećih parova i kolonija u gradovima. Pretpostavlja se da su se u gradove počeli naseljavati zbog nedostatka i uništavanja povoljnih mesta za gniježđenje uz rubove poljoprivrednih površina te zbog zaštite od progona i predatora. U Europi je zabilježen značajan pad brojnosti ove vrste u posljednjih pet godina te joj se kategorija ugroženosti prema IUCN-u promijenila s "najmanje zabrinjavajuće" (LC) u "ranjivu" (VU).

Preporuke za građane:

- Prijava nereda radi češćeg održavanja staza i objekata (klupica, stolova i sl.)

Problem nereda najizraženiji je u ranom periodu gniježđenja (15. ožujka – 15. travnja) kada gačci intenzivno grade gnijezda tijekom čega im ispadaju grančice na tlo ispod stabala, a stabla još nisu prolistala pa izostaje prirodna zaštita od izmeta ptica. U tom periodu preporučljivo je češće čistiti i održavati prostor ispod kolonije te planirati završno čišćenje neposredno nakon perioda izgradnje gnijezda. Građani mogu dojaviti gradskim službama potrebu za dodatnim održavanjem pojedinih lokacija tijekom ranog perioda gniježđenja.

- Korištenje navlaka za aute

Građanima koji su prisiljeni parkirati se na pozicijama ispod kolonija gačaca se kao privremeno rješenje preporučuje zaštita automobila navlakama.

- Prijava lokacija za strateško orezivanje grana

Ciljano orezivanje stabala se provodi u periodu prije 1. ožujka ili nakon 31. srpnja na način da se uklanjuju pojedinačne grane iznad parkirališta, klupica ili puteva te nešto značajnije orezuju pojedinačna stabla u dvorištima vrtića i škola. Kako intenzivno orezivanje šteti drveću, narušava krajobrazne vizure te negativno utječe na lokalnu mikroklimu, važno je da se ova metoda ne koristi pretjerano niti preventivno, već na mjestima na kojima nije moguće primijeniti druga rješenja. Važno je napomenuti da se ovom metodom rijetko smanjuje broj ptica u pojedinačnim kolonijama te da je češći rezultat poticanje ptica da gnijezda grade na većem broju okolnih stabala, čime se kolonija širi na veće područje. Također, intenzivnim orezivanjem može doći i do raščlanjivanja kolonije na nekoliko manjih kolonija koje se nastanjuju u istom susjedstvu. Građani mogu prijaviti lokacije prikladne za orezivanje gradskim službama do određenog datuma (u 2023. je to bio 21.2.2023.), jer 1.3. započinje period lovostaja sukladno Pravilniku o lovostaju (Narodne novine 94/2019).

Siva vrana (*Corvus cornix*)

foto: hedera baltica

foto: Aimaina Hikari

Siva vrana je vrsta koja se ne gnijezdi u skupinama, već pojedinačni parovi zauzimaju i brane područja koja nazivamo teritorijima. Svejedi su koji se lako prilagođavaju na raznolike izvore hrane te je njihova prilagodba na hranjenje kućanskim otpadom najutjecajniji razlog za povećanje njihove brojnosti u urbanim staništima. Također, siva vrana je vrsta kod koje u pojedinih jedinkama bilježimo agresivno ponašanje u periodu kada ptići poletarci izlijeću iz gnijezda. Sive vrane od potencijalnih predatora brane svoje ptiće nadlijetanjem, graktanjem i kljucanjem. Kod većine jedinki ne bilježimo ovakvo ponašanje, ili ga bilježimo rijetko i u iznimnim situacijama, no poznati su i izolirani slučajevi pojedinačnih parova koji posebno učestalo napadaju.

Preporuke za građane:

- Odgovorno odlaganje otpada

Dokazano najveći razlog povećanja populacije sivih vrana (i sličnih teritorijalnih vrsta iz iste porodice) u gradovima diljem svijeta leži u njihovoj prilagodljivosti različitim vrstama prehrane. U gradovima se to uglavnom odnosi na ljudski otpad čija dostupnost omogućava vranama preživljavanje u većem broju. Građani mogu obratiti pozornost na načine na koje odlazu otpad u svojem susjedstvu, na primjer da se ne ostavlja organski i sličan otpad na izloženim mjestima te da se redovno zatvaraju kante za smeće i kontejneri nakon korištenja, kako njihov sadržaj ne bi bio dostupan lokalnim životinjama.

- Prijava potrebe za terenskom intervencijom

Većina parova sivih vrana zapravo rijetko ili nikada ne napada. S obzirom na broj glijezdećih parova sive vrane u gradu Zagrebu, kada bi sve te jedinke napadale građane, problem bi bio mnogo veći i izraženiji. Kod sivih vrana uglavnom bilježimo agresivno ponašanje u periodu kada njihovi ptiči poletarci napuštaju glijezda te se zbog svoje nespretnosti i loših letačkih vještina nađu u dosegu potencijalnih ugroza kao što su mačke, psi, auti, bicikli ili ljudi. Često je za rješavanje problema agresivnog para vrana dovoljno premjestiti ptića koji se nalazi na mjestu na kojem je ugrožen ili zbrinuti ptića ukoliko je ozlijedjen.

Građani koji sumnjaju na takav slučaj mogu slučaj prijaviti djelatnicima **Gradskog skloništa za nezbrinute životinje Dumovec putem elektronske pošte na e-mail info@dumovec.hr ili zastita.divljadi@zoo.hr** ili na telefon **01/2008-354** koji u ovakvim prilikama izlaze na teren, utvrđuju situaciju i odgovarajuće djeluju.

- Preporučljivo ponašanje u slučaju napada sive vrane

Napad krupne ptice kao što je siva vrana, pogotovo ako je iznenadan, može biti zastrašujući te je razumljivo da mnogi reagiraju nagonski i u strahu uslijed čega može doći do ozljede. Sama vrana ne može prouzročiti čovjeku ozbiljne ozljede te je stoga važno ne prepustiti se panici. Općenito je dobro obraćati pozornost na okolinu, pogotovo na mjestima na kojima je poznato da se učestalije događaju napadi. Preporučljivo je gledati prema vrani koju primijetite, jer se one ne usuđuju napadati ukoliko ih aktivno promatraste. Ukoliko dođe do napada, važno je zadržati smirenost, rukama ili torbom zaštiti glavu te se udaljiti hodom. Bijeg u trku ili pokušaji obrane tijekom vožnje bicikla mogu lako rezultirati padom i ozljedom pa je takvu reakciju dobro izbjegavati te u slučaju vožnje bicikla sići s bicikla.